

ЛЕКСИЧНІ, ГРАМАТИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ НЕГАТИВНІ ЯВИЩА В МОВІ МАСОВОЇ КУЛЬТУРИ ЯПОНІЇ (НА ПРИКЛАДІ МОВИ ЯПОНСЬКИХ МОДНИХ ЖУРНАЛІВ)

Присвячено аналізу лексичних, граматичних і стилістичних деструктивних явищ, притаманних мові масової культури, на матеріалі японського модного журналу *Cosmopolitan Japan*. У царині лексики мови модних журналів спостерігаємо засилля невмотивованих запозичень-англіцизмів, які здебільшого дублюють значення питомих японських слів, а тому не збагачують лексикон. Чимала кількість таких слів є незрозумілою для японських читачів, а тому відіграє не інформативну, а емотивну роль, прикрашаючи текст і роблячи його "модним" і "стильним". Кількість англіцизмів у глянцевої журнальної статті може навіть перевищувати кількість японських слів. У сфері морфології характерною рисою мови масової культури є наявність гібридних одиниць як результату гібридного словотвору, які здебільшого утворені за моделлю "англіцизм + японський суфікс". Такий спосіб найпоширеніший у творенні дієслів, прикметників, прислівників. Створені морфологічні гібриди не відповідають ні японським, ні англійським нормам словотворення, а тому є деструктивним явищем, яке негативно впливає на мову. У царині синтаксису спостерігаємо зловживання синтаксичними виразними засобами, зокрема тими, що ґрунтуються на бракові компонентів мовлення (еліipsis, номінативні речення). Редуції зазвичай зазнає присудок (або його дієслівна частина), що робить такі речення уривчастими, подібними до спонтанних висловлювань розмовно-побутового характеру. Надмірність у використанні еліптичних і номінативних речень підриває усталені синтаксичні норми японської мови. Так само деструктивним видається і зловживання парцеляцією як явищем, яке руйнує традиційну синтаксичну будову японського речення (якому притаманний фіксований порядок слів). Негативним явищем стилістичного плану також є змішування експресивних стилів і нерозрізнення регістрів мовлення, що також є критичним для японської мови, якій притаманна категорія ввічливості й чітке розмежування "високого" та "низького" стилів. Наведені явища є деструктивними, підривають у реципієнта "відчуття мови", розмивають мовні норми, що може призвести до значного зниження культури мови серед молоді – основного споживача масової культури.

Ключові слова: масова культура, невмотивовані англіцизми, гібридні мовні одиниці, стилістичні синтаксичні засоби, змішування стилів, деградація мовної свідомості.

Характерними особливостями постіндустріальної доби, яку також називають інформаційною, є глобалізація та продукування нематеріальних культурних благ, здатних задовольнити абсолютну більшість людей, так звану "сіру масу", що протистоїть інтелектуальній меншості. Ця орієнтація на посередність, притаманну народній масі, породила новітнє постіндустріальне явище – масову культуру, особливостями якої є: максимальна спрощеність, примітивність, доступність і зрозумілість для "сірої маси", споживацтво, задоволення елементарних людських потреб, націленість на отримання насолоди, гра на інстинктах [Флиер, 2014, с. 79]. Цей феномен оточує кожного з нас, через ЗМІ реалізується в багатьох жанрах і впливає на інші сумісні сфери життя. Об'єктом масово-культурного впливу стає і мова, яка зазнає лексичного обмеження, граматичної гібридизації і стилістичної контамінації, що, з одного боку, робить мову примітивнішою, але, з іншого – доступнішою для розуміння інтелектуально не обтяженими носіями масової культури.

Наукове осмислення новітніх процесів у мові, пов'язаних із глобалізацією та поширенням масової культури, лише починається, тому нам би хотілося зробити свій посильний внесок у вивчення цієї надзвичайно актуальної проблеми (а вплив масової культури на людей не можна недооцінювати, адже, як показав досвід, наприклад, України, її вплив зазнає навіть волевиявлення народу на виборах). Оскільки масова культура представлена великою кількістю жанрів, як усних, так і письмових, то й мовна реалізація кожного жанру має свою певну специфіку, дослідити яку в межах однієї статті неможливо. З огляду на це об'єктом нашого стилістичного дослідження ми обрали мову японських модних журналів як одного із жанрів масової культури, а предметом – лексичні, граматичні та стилістичні зрушення в

мові японських модних журналів. Матеріалом дослідження нам послуговували статті модного жіночого журналу *Cosmopolitan Japan* (<https://www.cosmopolitan.com/jp/>). Мету нашої розвідки вбачаємо в розкритті лексичних, граматичних і стилістичних явищ, які наявні в мові масової культури; відповідно, завданнями будуть: 1) описати особливості лексики японських модних журналів і виявити вплив глобалізації на неї; 2) описати явища морфологічної гібридизації та синтаксичних зрушень у мові японських модних журналів; 3) виявити деструктивні явища в царині стилістики у мові японських модних журналів. Виконати ці завдання нам допоможуть такі методи: лінгвістичний описовий, метод компонентного аналізу та елементи зіставного методу.

Коли говоримо про масову культуру як явище, притаманне практично всім країнам світу, ми насамперед виділяємо її типові ознаки, що будуть спільними для всіх країн: примітивність, епікуризм, консюмеризм. Однак, водночас констатуємо й особливості масової культури в кожній країні. Так, за твердженням О. Катасонової, масова культура Японії представлена насамперед анімаційними фільмами, які підкорили весь світ (аніме), не менш популярними коміксами (ман'га), самотні японськими роком (J-rock) і поп-музикою (J-pop), актуальною в наші дні японською модою, що стало невід'ємною частиною світового культурного простору; відповідно, саме ці маркери сучасної японської масової культури і формують розуміння японського суспільства та сприйняття країни у світі [Катасонова, 2012, с. 6]. Як бачимо, майже всі елементи японської масової культури, які у своєму дослідженні наводить О. Катасонова, мають мовний вияв, що дозволяє нам осмислити феномен мови масової культури як новітній філологічний феномен. Що стосується японської моди, то, якщо аналізувати мов-

ну складову японських модних журналів, ми й тут зможемо простежити саме мовні особливості японської моди як складової масової культури.

Для початку спробуємо проаналізувати процеси, які відбуваються в лексиці мови, що обслуговує масову культуру, а вже відтак – зрушення у морфології та синтаксисі мови масової культури, зокрема, розхитування граматичних норм мови в цій сфері. Якщо говорити про лексику модних журналів, то вже саме формулювання проблеми неначе підштовхує нас до того, що нашим завданням є аналізувати "модні лексеми". Як слушно зауважує Йонекава Акіхіко, нові "модні" слова з'являються у японській мові через такі причини:

- соціальні (приміром, якщо у мові не існувало слова на позначення чи висміювання певної ситуації чи звичаю у суспільстві, то в разі появи відповідного слова воно відразу ж перетворюється на "модне", і його підхоплюють масмедіа);
- психологічні (наприклад, широкі маси підхоплюють слівце, що пролунало з уст якоїсь зірки; або небажання відставати у вживанні якогось нового слова, яким уже послуговуються оточуючі);
- мовні (слово стає популярним завдяки його дериваційному потенціалу, цікавій оригінальній структурі, значенню й широкими можливостями вживати у повсякденному спілкуванні);
- мовно-перцепційні (цікаве і приємне звучання) [米川, 1989, 頁59–88].

Які ж слова є "модними" для японських модних журналів? Для ілюстрації погляньмо на кілька уривків зі статей модного журналу:

アイライナーやアイシャドウ、リップやチーク、コンシラーなど、様々な用途に使える**マルチペンシル**。なめらかな**テクスチャー**で、どんな**パーツ**にも繊細な**メイク**が可能に。**カラー**は全25色、**テクスチャー**は5**タイプ**と、**ラインナップ**の豊富さも高**ポイント**。気分に合わせて**チョイス**して！目もと、**チーク**、**リップ**、**ボディ**と**マルチ**に活躍する**スティック**。肌の上で**クリーム**から**パウダー**に変化し、透明感やきらめきの**アクセント**、立体感や**ハイライト**効果を発揮！透明感のある仕上がりだから、どんな肌色にも馴染むのがGOOD。**デイリーユース**はもちろん、旅行に出かけるときの小供にも♡ (модний журнал Cosmopolitan Japan);

クイック&イージーに**メイク**！ (модний журнал Cosmopolitan Japan).

Ми навели лише два маленькі уривки з модних статей, але їх достатньо, щоби простежити загальну тенденцію в лексиці модних журналів – засилля невмотивованих запозичень-англіцизмів (їхній графічний вигляд може бути різним – як пристосованим до японського письма, тобто написаний абеткою катакана (такі одиниці ми виділили жирним підкресленням), так і цілком скопійованим з оригіналу, тобто написаний латиницею). Навіть із першого погляду на наведені приклади можемо побачити масштаби зловживання запозиченою лексикою (у першому уривкові з 57 самостійних слів 26 є запозиченнями, тобто майже половина; у другому – всі три із трьох самостійних слів), причому здебільшого вона не позначає нових понять, для номінації яких у японській мові поки немає власних слів, а дублює значення питомо японських слів, що, як нам здається, аж ніяк не збагачує, а засмічує лексику, ускладнюючи розуміння написаного тексту. Не секрет, що знання англійської серед японців, особливо старшо-

го покоління, доволі скромне, та й молодь теж має певні труднощі з опануванням англійської мови. Відповідно, такий текст, найімовірніше, не буде цілком зрозумілим для читача, але для видавця це й неважливо, адже, як пишуть дослідники, подібні англіцизми є "декоративними" і виступають маркером емоцій та настрою, не несучи у собі інформації [Dougill, 2008, p. 20]. Це просто "модно" і "молодіжно", це неначе зближує Японію із Західним світом, особливо з Америкою, яка для Японії (та, напевно, і для більшості країн світу, зокрема для України) вже давно стала своєрідним культурним взірцем.

Отже, оскільки масова культура націлена на споживання та гру на почуттях, такі невмотивовані англіцизми як потужний засіб емоційного впливу допомагають продуктиві масової культури привабити потенційних споживачів і стають засобом створення стилістичного ефекту "модного", "молодіжного" і "стильного". Тому зловживання ними на сторінках модних журналів є цілком зрозумілим. Якщо повернутися до міркувань Йонекави Акіхіко, то засилля англіцизмів радше можемо пояснити психологічними і мовно-перцепційними причинами, оскільки такі слова, безперечно, вживають західні зірки (**セレブたち** *селебріті* й **インフルエンサー** *інфлуенсери* – самі слова, як бачимо, теж є запозиченнями), і модні журнали намагаються не відставати від цієї тенденції; окрім цього, такі слова звучать екзотично й інтригуюче, що активізує мовно-перцепційний чинник.

Усе це дає нам підстави стверджувати, що характерною лексичною особливістю мови японських модних журналів є безліч запозичень з англійської мови, які здебільшого дублюють значення питомо японських слів. У тому, що зазвичай такі "модні" запозичення є дублетами власне японської лексики, можемо перекоонатися, проаналізувавши наведені вище приклади. Водночас у табл. 1 спробуємо підібрати власне японські відповідники до англіцизмів, що трапляються у вказаних уривках (під "власне японськими" ми розуміємо як ваго – слова з японським читанням, так і кан'го – слова з китайським читанням, оскільки останні є глибоко інтегрованими до лексичної системи японської мови, а поділили навіть створеними саме в японській мові).

Як бачимо, 25 із 29 запозичень мають питомо японські відповідники, а, отже, запозичувати їх не було жодної потреби. Відповідно, можемо стверджувати, що такий запозичений елемент не сприяє становленню мовленнєвої культури й розхитує усталені традиції слововживання. Для наочності масштабів проблеми спробуємо перекласти наведені два уривки з модних статей українською, зумисно залишаючи транскрибовані англіцизми там, де вони були в оригіналі (транслітеровані графічними засобами японської мови):

Айлайнер та айшедоу, ліп і чік, консилер тощо – цей малтіпенсіл має безліч застосувань. Завдяки гладенькій тексча мейк можливий на будь-яких партс. Кала загалом 25 кольорів, тексча має 5 тайпів, високим пойнтот також є багатство лайнапу. Зроби свій чойс за своїм смаком! Стік для малті застосувань – очі, чік, ліп, боді. На шкірі змінюється від крему до паудеру, прозорий чи блискучий ексент, демонструє тривимірний ефект чи ефект хайлайту! Завдяки прозорому фінішу GOOD пристосовується до будь-якого тону шкіри. Підходить і для дейлі юзу, і для подорожей.

Квік та ізі мейк!

Таблиця 1

Японські відповідники "модних" англіцизмів	
Англіцизм	Японський відповідник
アイライナー	目張り
アイシャドウ	-
リップ	唇
チーク	頬っぺた
コンシーラー	-
マルチペンシル	-
テクスチャー	手触り
パーツ	部分
メイク	化粧
カラー	色
テクスチャー	手触り
タイプ	種類
ラインナップ	整列
ポイント	点
チョイス	選択
チーク	頬っぺた
リップ	唇
ボディ	体
マルチ	多
スティック	棒
クリーム	-
パウダー	粉
アクセント	強調
ハイライト	明るくする
GOOD	いい
デイリーユース	毎日使用
クイック	早く
イージー	簡単
メイク	化粧

Погодимося, українською (якщо взагалі можна сказати, що це українська) такий текст звучить надто екзотично й макаронічно, нагадуючи, можливо, макаронічне мовлення діаспори у третьому поколінні, але в кожному разі абсолютно неприродно. Звичайно, неприродним для носіїв японської мови він є і в японському варіанті, однак, на відміну від українського, японський справді існує й зафіксований у друкованому джерелі.

Наведемо ще кілька прикладів текстів журнальних статей модного журналу *Cosmopolitan Japan*, у яких трапляються невмотивовані англіцизми (у дужках наводимо оригінальні англійські слова, які стали ґрунтом для запозичень):

中嶋マコトの月間九星ビューティ占い – запозичене слово *ビューティ* (*beauty*) *краса* має цілком повноцінний відповідник *美しさ*;

メイクがスピーディに仕上がるだけでなく、ポーチの中身もグッと身軽にしてくれる優秀なコスメをピックアップ! フェイス・チーク・リップ・アイカラーに! – багато запозичень: *メイク* (*make*) *макіяж*, *スピーディ* (*speedy*) *швидко*, *косме* (*cosmetics*) *косметика*, *ピックアップ* (*lineup*) *підбір*, *フェイス* (*face*) *обличчя*, *チーク* (*cheek*) *щока*, *リップ* (*lip*) *губа*, *アイカラー* (*eye colour*) *колір очей* – мають відповідники: *化粧*, *早く*, *化粧*, *手に取る*, *顔*, *頬っぺた*, *唇*, *目の色*. У цьому фрагменті також варто звернути увагу на утворення *スピーディ* (запозичення

スピーディ + японський відмінковий формант *-に*), яке є гібридом, про що йтиметься нижче;

週に一度のフェイスクラブは、洗顔の後のクリーンな肌に使うことが大切なんです。洗顔とスクラブを併用し始めてから、なんだか肌がクリアになったように感じています♡ – англіцизм *クリーン* (*clean*) *чистий* має відповідник *清潔*; *クリア* (*clear*) *чистий* – *澄み切った*; також звертаємо увагу на морфологічну гібридизацію на основі запозичених слів – утворення одиниць *クリーン* і *クリア* до додавання до запозичених прикметників прикметникового суфікса *-な* і відмінкового форманта *-に*, за допомогою якого творять прислівники;

美ボディの秘訣? 10頭身モデル香川沙耶の愛用バスグッズ – заміна питомого японського слова *体* *тіло* на невмотивований англіцизм *ボディ* (*body*); така сама ситуація і зі словом *グッズ* (*goods*) *товари*, яке має повноцінний відповідник *品物*;

10頭身モデルが教える、ナチュラルヘルシーフェイスの作り方 – у наведеному прикладі до японського тексту введено три невмотивовані англіцизми (*ナチュラルヘルシーフェイス*, що відповідає англійському словосполученню *natural healthy face*), об'єднані в єдиний комплекс за граматичними правилами англійської мови, тобто до всього ще й непристосовані до японської граматики. Відповідно, японському читачеві непросто відразу зрозуміти синтаксичні зв'язки між словами у вказаному реченні, а також установити частино-

мовний статус запозичених слів, оскільки вони не мають морфологічних ознак, притаманних японським частинам мови (наприклад, форманти -な / -い, що оформлюють прикметники);

10頭身**モデル**が伝授♡今すぐできる5つの**ビューティ**TIPS – в уривковій спостережності вживання двох англіцизмів поспіль, один із яких (**ビューティ** (*beauty*) краса) було пристосовано до японської системи письма, а другий – узагалі залишено в оригінальному графічному вигляді;

クセ強い! 部屋のアクセントになる「ユニーク時計」
こんな時計が...欲しかった!? – англіцизм **ユニーク** (*unique*) особливий замість японського 独特.

Вважаємо, що повсякчасне включення іншомовного елементу, нехтування питомою лексикою й синонімічним багатством мови призводить до зниження культури мови, розмивання її норм і деградації мовної свідомості читача, який, наслідуючи "модну" мову, і сам починає замінювати питомі слова свого активного словникового запасу на іншомовні, збіднюючи тим самим лексику рідної мови. Виходить, надмірне вживання елементів чужої мови є деструктивним явищем, яке підриває "відчуття мови" і врешті-решт призводить до деградації мовної свідомості; відповідно, масова культура негативно впливає на лексикон її adeptів.

Отже, лексичною особливістю мови модних японських журналів вважаємо засилля невмотивованих запозичень-англіцизмів, які здебільшого дублюють значення питомо японських слів, а тому не збагачують лексичний склад мови, а, навпаки, розмивають лексичні мовні норми, що призводить до зниження загальної мовленнєвої культури. Ці запозичення складні для розуміння, оскільки не містять у собі такої звичної для носія японської мови ідеографічної складової, а також складні й у вимовлянні, оскільки не пристосовані до японської фонетики, через що зазнають як фонетичних, так і орфографічних спотворень у разі намагання записати їх засобами японської силабічної абетки, всі склади якої є відкритими. Спроби японської мови засвоїти ці чужорідні елементи і хоч якось пристосувати їх до норм слововживання призводять до створення гібридних лексичних одиниць, які спробуємо розглянути нижче.

У царині морфології мови масової культури притаманне творення мішаних мовних одиниць, які є результатом морфологічної гібридизації елементів двох мов (японської та англійської). Явище мовної гібридизації провідні соціолінгвісти оцінюють украй негативно, оскільки воно призводить до втрати орієнтирів у відчутті рідної мови, нерозрізнення і, як наслідок, змішування різних мовних систем [Масенко, 2011, с. 72]. Відповідно процеси у морфології мови масової культури також призводять до зниження мовленнєвої культури. У мові японських модних журналів спостережності морфологічну гібридизацію здебільшого за моделлю "запозичена основа + японська службова морфема", хоча в інших жанрах мови масової культури трапляється і дзеркальна модель "японська основа + запозичена службова морфема". Розглянемо приклади з журнальних статей.

人気OVER40セブ11人の、ヘルシー食生活を大調査
! 奇跡の若さ! 年々若返っていくような**セブ**たちは、どんな方法でスタイルを**キープ**しているの? – змішування різних систем письма в написанні запозичених слів спостережності й тут; окрім цього, в уривковій вжито мішані мовні одиниці **セブ**たち *зірки* й **キープ**している *підтримувати*, що є англійсько-японським морфологічним гібридом за моделлю "запозичена основа + японська

службова морфема". Слово **セブ**たち утворене шляхом приєднання до усиченої основи запозиченого **セブ**リティ (*celebrity*) суфікса -たち, що позначає множину деяких іменників; слово **キープ**している утворене від запозиченого дієслова **キープ** (*keep*) і японського дієслівного суфікса -する (у тривалому виді), який зазвичай приєднується до іменників-китаїзмів кан'го, створюючи з них дієслова; тут спостережності фактично "нульовий" словотвір, унаслідок якого дієслово утворене з дієслова;

アソコをデコる!?海外女子を魅了する「ヴァジャズリング」とは – гібридне дієслово **デコる** *декорувати*, утворене від усиченої основи запозиченого з англійської **デコレーション** (*decoration*) + японський дієслівний суфікс -る, який приєднується до питомо японських основ ва'го;

まず選んだのは「ダメージジーンズ×白Tシャツ」にネイビーのロングコートを取り入れて、ラフな組み合わせをコートでカジュアルアップさせたスタイル。 – мішані одиниці: **ネイビー** (утворення родового відмінка запозиченого іменника **ネイビー** (*navy*) шляхом додавання до нього відмінкового суфікса -の), **ラフ** (утворення напівпредикативного прикметника шляхом додавання до запозиченого прикметника **ラフ** (*rough*) японського прикметникового суфікса -な), **カジュアルアップ** (утворення дієслова в каузативі від двох запозичених слів **カジュアルアップ** (*casual up*) і дієслівного суфікса -する, що створює дієслова від іменників-китаїзмів, у формі каузатива);

フードマイスターの村山彩さんおすすめの、今すぐ買って常備しておきたいヘルシーおやつをご紹介。自分用にストックしておくもよし、フィットな友達へのギフトにしても喜ばれるはず! – у реченні вжито дієслово гібридного типу **ストック**して *запасатися* (запозичена основа **ストック** (*stock*) + японський дієслівний суфікс -する, за допомогою якого зазвичай утворюють дієслова з іменників-китаїзмів), а також напівпредикативний прикметник **フィット**な, утворений за вже описаним вище правилом;

現在、店頭ではエレガントなデザインにスポーティーなエッセンスをミックスした、2018年の春夏アイテムが展開されています。また、今回トライしたコーディネートは公式オンラインショップでも購入できとのこと、早速チェックしてみても! – багато мішаних одиниць (напівпредикативні прикметники **エレガント**на, **スポーティー**на, дієслова **ミックス**した, **トライ**した, **チェック**して), утворених за правилами, описаними вище.

Отже, мішані мовні одиниці, що трапляються на сторінках модних журналів, здебільшого представлені:

- дієсловами, наприклад, **デコる**, **カジュアルアップ**させた, **ミックス**した, **トライ**した, **チェック**して (всі дієслова утворені з іншомовного слова шляхом додавання до нього дієслівних суфіксів -する чи -る відповідно до граматики японської мови; водночас жодної системності у виборі дієслівного суфікса не спостережності – якщо раніше -する додавався лише до іменників-китаїзмів (кан'го), а -る створює дієслова від питомо японських іменників і прикметників (ва'го), то приєднання обох цих суфіксів до запозичень ґайрай'го, з одного боку, вказує на намагання мови якось пристосувати іншомовний елемент до своїх національних норм, але, з іншого – також підриває усталену традицію слововживання й розмиває мовні норми);

• іменниками в атрибутивній позиції, наприклад, *ネイビー* (утворення родового відмінка від іношомовних іменників за допомогою японського відмінкового форманта *-の*);

• напівпредикативними прикметниками, наприклад, *クリーンな, エレガントな, スポーティーな, ラフな* (утворення гібридних прикметників саме напівпредикативного типу пояснюємо тим, що такі одиниці легше ідентифікувати за частиномовним статусом на слух; окрім цього, можливо, своєрідним чинником є те, що прикметниковий суфікс *-な* не приєднується до питомо японських слів *ваго*, тож у такому разі неначе підкреслюється запозичений характер таких напівпредикативних прикметників, хоча, наприклад, у разі творення дієслів ця логіка не діє);

• похідними прислівниками, наприклад, *マルチに, イージーに, クリアに* (всі прислівники утворені із запозичень шляхом додавання до них японського форманта *-に*; водночас вихідним "матеріалом" такого словотвору можуть виступати абсолютно різні слова різного частиномовного статусу – *multi, easy, clear*).

Як бачимо, гібридний словотвір у мові японських модних журналів здебільшого спирається на самостійне запозичене слово і службову японську морфему. Дещо рідше, однак, трапляються і гібриди, що складаються з двох самостійних елементів, наприклад, *高ポイント* (утворення складного слова з англійського і японського простих слів шляхом словоскладання).

Усі приклади морфологічної гібридизації, на нашу думку, свідчать про вплив глобалізації на мову масової культури, а також про проникнення американських масово-культурних зразків у сферу мови. Вкорінення іношомовного елементу шляхом гібридного словотвору, з одного боку, свідчить про захисну реакцію мови, яка намагається хоча б так зберегти свої норми слововживання, проте, з іншого – вказує на нестійкість системи, яка не має своєрідного запобіжника проти іношомовної навали. Вважаємо явище морфологічної гібридизації деструктивним, оскільки утворені таким способом одиниці порушують як англійську, так і японську традиції слововживання (для кращого усвідомлення негативності цього явища згадаймо, що в українській мові морфологічна гібридизація представлена суржиком, у деструктивному характері якого, сподіваємося, ніхто не сумнівається).

Які ж особливості мови масової культури спостерігаємо в царині синтаксису? Тут впадає в око явне зловживання синтаксичними стилістичними фігурами, які порушують традиційну будову речення. Вживання цих виразних засобів, так би мовити, "дозовано" допомагає створити певний емоційно-експресивний ефект, наприклад, у художньому мовленні, однак їхній надлишок у журнальних статтях спотворює текст, роблячи його неприродним. Серед синтаксичних фігур у мові японських модних журналів переважають ті, що базуються на бракові логічно необхідних елементів мовлення (за класифікацією М. Кузнець і Ю. Скребнева [Кузнець, Скребнев, 1960, с. 65–66]). Серед них особливо часто трапляється еліпсис:

男女8人が告白！浮気した恋人を許したらどうなった？あなたは許す？許さない？
У кінці першого речення присудковій бракує дієслівного суфікса *-する*; закінчення присудка, вираженого дієсловом-китаїзмом, на іменну частину, є явищем *体言止め* тайгендоме, поширеним у заголовках публіцистичних статей;

ちょうど満開♡桜コスメで春気分MAXに！
У наведеному реченні опущений присудок, який, найімовірніше, мав би виражатися дієсловом *する робити*;

最新限定桜コスメから定番人気モノまで、今だから手に入りたい桜コスメをPICK UP！
У цьому реченні також опущений присудок чи, можливо, дієслівний суфікс *-する*, оскільки, найімовірніше, маємо справу з гібридним дієсловом *PICK UPする*, яке зазнало усичення дієслівної частини (на відміну від попереднього прикладу, де наявний відмінковий формант *に*, тобто із граматичного погляду конструкція *MAXにする* є комбінацією запозиченого прислівника і самостійного дієслова, омонімічного до дієслівного суфікса);

繊細なチェリーブロッサムな香りを封じ込めたシャワージェルで身体を洗って、ボディミルクで春のそよ風のように香りを纏えば、完璧なレイヤリングに。
У наведеному реченні бракує присудка, який, напевно, також мав би представлятися дієсловом *する*;

女心も春気分もアガるサクラの香りとともにケアすれば、もっちりとスベスベ感を両立した究極の触りたくなる肌に♡
у прикладі аналогічно до попереднього зазнав еліпсису присудок, виражений дієсловом *する*;

スキントーンが一層クリアに見え、つるんとハリのある仕上がりに。
Ще один аналогічний приклад;

アイブロウ・アイライナー・アイシャドウに！
Аналогічний приклад;

毛穴や凹凸のカバーに加えオイルコントロールも！
Тут, найімовірніше, опущено присудок, виражений потенційним *できる можли*;

なめらかなテクスチャーが肌にスルスルと伸び広がり、ピタッと密着。内側からにじみ出るような絶妙のツヤと、ナチュラルな立体感を自由自在に演出できる。指でなじませるだけで、メリハリのある理想の顔立ちにメイク！
У вказаному прикладі бракує дієслівної частини, вираженої суфіксом *-する*; присудок, якщо його відновити у повній формі, представлений гібридним дієсловом *メイクする накладати макіяж*;

頬と唇にピュアな血色感をプラス！
Приклад є аналогічним до попереднього;

フェイスカラーもボディもおまかせ！
Приклад аналогічний (відрізняється хіба тим, що в цьому разі присудок представлений не гібридним, а питомим дієсловом);

メイクもヘアもまるで本物のよう！
Брак зв'язки *です*, яка оформлює іменний присудок;

<ウィ・ラブ・ザ・ロイヤル・ドールズ>という<Instagram>ページのオーナーであるラフィンハ・シルヴァさんは、ブラジル人アーティスト。コスモポリタンアメリカ版によると、彼は超リアルなバービー人形を制作しているそう。その作品を見れば、レベルの高さに圧倒されるはず。
Аналогічний приклад;

キュートな口元は健在だけど、ほっぺたはパンパンなのにあとは魔女化してるって、ちょっと不自然？
Аналогічно бракує зв'язки іменного присудка *です*, найімовірніше, у риторично-заперечній формі *ではないでしょうか*;

ずっと「世界で活躍したい」という思いはあったので、オーディションの話を聞いたときは、「これは受けなきゃ！」と。Еліпсис присудка *言う казати*;

ただ、最初に彼に会った時に言ったんだ、『僕はこの人と結婚する』って。すると、彼もそっくりそのまま同じことを言ったんだよ！
Аналогічний до попереднього приклад.

Загалом, як ми вже зазначали вище, еліпсис присудка є доволі типовим явищем у заголовках японської публіцистики, однак більшість наведених прикладів є не заголовками статей, а уривками з основного тексту, причому еліпсис присудка трапляється у статтях модних журналів дуже часто. На нашу думку, таке "зловживання" еліпсисом має на меті зробити тексти гламурних статей максимально наближеними до невимушеного побутового мовлення, цим самим неначе зробити їх доступнішими, "ріднішими" для цільової аудиторії, яка, не будемо ходити околяса, не надто вибаглива в інтелектуальному плані (на позначення таких недалеких дівчат навіть існує термін "санго-дзоку" (三語族, букв. "родина трьох слів", що вказує на обмежений словниковий запас і, відповідно, інтелектуальну обмеженість таких осіб).

Із такою самою метою, як нам здається, автори глянцевих статей також широко вживають номінативні речення, особливістю яких є іменник у кінці речення, що є абсолютно неприродним для японської мови, яка має структуру SOV:

マルチグロウスティックはチークやベース、リップやアイカラーとあらゆるパーツに**使用可能**。;

頬や小鼻の毛穴、肌の凹凸をなめらかにカバーする**部分化粧下地**。;

まるで20代~30代に見えて、40歳を超えてもなお美しさを保ち、老いに負けるどころか、より一層輝き続けている**彼女たち**。その美しさを保つ方法は、私たちも意識すればできること**ばかり**。セレブたちの若さの秘訣に迫る、食生活やワークアウト、ライフスタイルをまとめました。;

気学鑑定士&ビューティジャーナリスト、中嶋マコトによる2018年4月の**運勢**。美に磨きをかけるためのアドバイスもお届け！ У цьому уривкові спостерігаємо і номінативне речення, й еліпсис;

チークにもリップにも使える、逸品二役の**クリームカラー**。内側からにじみ出すような血色を与え、上気したような色っぽフェイスに。チークに使うと自然なツヤ感、リップに使うとハーフマツな仕上がりに。В уривкові, так само, як і в попередньому, після номінативного речення йдуть еліпсовані;

ハイライトのような明るいカラーから、ダークカラーまでの濃淡5色をセットにした**パレット**。カラーをブレンドすれば、色の調整も簡単に！アイブロウ、アイシャドウ、アイライナーに使い、アイゾーン全体の立体感も演出できちゃう**優れたもの**。これ1つあれば、どんなアイメイクだってお手**のもの**！ Фрагмент містить три номінативні та одне еліпсоване речення;

Now United のメンバーはみんなそうなんです、特に女性メンバーはかわいらしいイメージより「ガールズパワー」という**雰囲気**。

自身の会社を立ち上げた、2人のコスモガールに**インタビュー**！そのライフスタイル、どうやって手にした？

6カ月もの間、お互いについて話してきたことで関係を築いた**2人**。"結婚する"と感じたのが、ジュワンも一緒だったというから**驚き**♡

フードマイスターの村山彩さんおすすめの、今すぐ買って常備しておきたいヘルシーおやつを**ご紹介**。自分用にストックしておくもよし、フィットな友達へのギフトにとしても喜ばれるはず！

Як бачимо, типовим інтенсифікатором у номінативних, та й еліпсованих реченнях, виступає знак оклику,

що підтверджує наші міркування про намагання наблизити мову модного журналу до спонтанного емоційного мовлення. Порушення синтаксичних норм, з одного боку, надає більшій експресивності реченню і робить акцент на імені, а не на дії, однак, з іншого – розхиляє синтаксичні норми, що, на нашу думку, призводить до деградації мовної особистості.

Загалом виразні засоби, що ґрунтуються на бракові компонентів мовлення, є найтипівішими у відхиленнях синтаксичної структури мови модних журналів. Дещо рідше, однак, спостерігаємо й інші синтаксичні фігури:

- парцеляцію (ただ、最初に彼に会った時に言ったんだ。『僕はこの人と結婚する』って。すると、彼もそっくりそのまま同じことを言ったんだよ。; 実は過去に「これじゃダメだ。食事に気をつけないと」と食べる量を減らしていた時期があったんです。);

- паралелізм (セクシーなことも、性的なこともなかったんだ。; いろんなものを見てみたいという気持ちから「海外でやりたい、世界でやりたい」とは考えていました。; コレさえあればOK！キャンプ初心者にもオススメのアウトドアグッズ6 – これさえあればOK！ – в останньому прикладі паралелізм поєднаний з еліпсисом).

Вживання парцеляції, як нам здається, теж спричинене наслідуванням спонтанного побутового мовлення, і загалом її теж можемо трактувати як деструктивне явище, оскільки вона є явним відхиленням від синтаксичних норм, і, якщо в невимушеному спілкуванні її наявність можна виправдати, адже мовці заздалегідь не готують свої репліки, то в осмисленому письмовому дискурсі вона явно недоречна. Єдина синтаксична фігура, щодо якої в нас немає застережень – це паралелізм, адже він не порушує синтаксичних норм і є ознакою "високого" красномовного стилю.

Ще одне деструктивне явище в царині стилістики, яке ми помітили у мові масової культури, стосується японської категорії ввічливості із притаманним їй набором реєстрів ввічливості. Японістам відомо, що змішування в мовленнєвому потоці різних експресивних стилів і реєстрів мовлення (наприклад, шанобливого та фамільярного, нейтрально-ввічливого і зниженого) є абсолютно неприпустимим і свідчить про низьку культуру мовця. Проте, як з'ясувалося, змішування різних стилів і реєстрів мовлення цілком прийнятне для масової культури, яка, нагадаємо, орієнтується зовсім не на освіченого споживача з високою культурою мовлення. Як приклад наведемо уривки з журнальних статей Cosmopolitan Japan:

素晴らしいプロデューサーや偉大な監督とも、クールな関係を築くことも座っていることもでき**なかった**。それから運命の人と出会い交際を続け結婚...♡

現在は代理母出産で授かった双子の息子の父として、幸せな家庭を築いている2人。苦しんだ過去がある分、その幸せを大切にしていけるのかもしれない**ませぬ**。 – У наведеному прикладі спостерігаємо вживання присудка у простому (фамільярному) стилі, а відтак – у нейтрально-ввічливому; у решті речень присудок узагалі опущено. Таке нехтування граматичними правилами, безперечно, є ще однією загрозою культурі мови;

現在、店頭ではエレガントなデザインにスポーティーなエッセンスをミックスした、2018年の春夏アイテムが展開されています。また、今回トライしたコーディネートは公式オンラインショップでも購入できるとのこと、早速チェックして**みて**！ – У цьому фрагменті перше речення оформлене в нейтрально-ввічливому стилі, а друге – у простому (фамільярному).

Такі приклади змішування стилів іще раз підштовхують нас до думки, що мова масової культури поширює неправильні зразки слововживання, розмиває мовні норми і шкодить культурі мовлення.

Отже, у нашій розвідці ми спробували проаналізувати процеси, що відбуваються в царині лексики, граматики і стилістики мови сучасної масової культури, взявши за основу один із жанрів останньої – так звану "гламурну" глянцеvu пресу. Внаслідок нашого невеликого дослідження ми дійшли таких висновків.

1. У сфері лексики спостерігаємо засилля невмотивованих запозичень-англіцизмів, які здебільшого дублюють значення власне японських слів, а тому не збагачують словник, а, навпаки – відіграють деструктивну роль, збиваючи мовців із пантелику. Повсякчасне вживання англіцизмів у мові масової культури Японії демонструє потужність культурної експансії США, які є своєрідним масово-культурним взірцем не лише для Японії, а і для решти країн світу. Проникнення запозиченого англословного елемента до сучасної японської лексики свідчить про силу впливу глобалізації та глобальної масової культури.

2. З погляду морфології мові японських модних журналів притаманне явище морфологічної гібридизації, результатом якого є творення гібридних мовних одиниць, що зазвичай складаються із запозиченої англійської основи і японської службової морфеми, проте частини мови статус таких одиниць є різноманітним. Такий гібридний словотвір свідчить про глибшу інтеграцію англійських запозичень у систему японської мови, водночас нерідко реалізується всупереч традиції японського словотворення, що призводить до розхитування мовних норм. Негативних змін зазнає і синтаксична структура речення, якій у японській мові притаманний дуже чіткий усталений порядок слів: тут спостерігаємо надмірне використання синтаксичних експресивних засобів, що ґрунтуються на порушенні синтаксичної структури. Так, дуже частотними в мові модних журналів є еліптичні й номінативні речення, які порушують характерну для японської мови будову SOV, водночас "жертвують" зазвичай стає присудок, який зазнає редукації. Окрім цього, нерідко трапляється і парцеляція, яка штучно розриває речення на два, що, якщо взяти до уваги суворий порядок слів у японському реченні, дуже спотворює синтаксичну будову й

порушує граматичну традицію. Всі ці синтаксичні зрушення, з огляду на їхню частотність, негативно впливають на мову та поширюють серед аудиторії глянцеvих журналів неправильні зразки слововживання.

3. У стилістичному плані також спостерігаємо деструктивні явища, що призводять до зниження культури мови й розмивання мовних норм. Це, зокрема, змішування різних експресивних стилів у єдиному відрізку мовлення та нерозрізнення реєстрів мовлення. Всі наведені особливості мови масової культури підривають "відчуття мови" в реципієнта і через це, як нам здається, призводять до зниження культури мови й деградації мовної особистості.

Ми розглянули мовні особливості лише одного жанру масової культури, тож подальше наукове осмислення цього масштабного явища має неабияку перспективу. Зокрема припускаємо, що усні жанри масової культури матимуть свої мовні особливості, дещо відмінні від письмових. Актуальним надалі буде також вивчення мови масової культури на матеріалі інших мов світу.

Список використаних джерел

- Катасонова Е. Л. Японцы в реальном и виртуальном мирах: очерки современной японской культуры. Москва: Вост. лит., 2012. 357 с.
Кузнец М. Д., Скребнев Ю. М. Стилистика английского языка: пособие для студентов пед. ин-тов. Ленинград: Гос. учебно-пед. изд-во М-ва просвещения РСФСР, 1960. 173 с.
Масенко Л. Т. Суржик: між мовою і язиком. Київ: Вид. дім "Києво-Могилянська академія", 2011. 135 с.
Флиер А. Я. Избранные работы по теории культуры. Москва: Литагент "Согласие", 2014. 560 с.
Dougill J. Japan and English as an alien language. *English Today*. 2008. Vol. 24, no. 1. P. 18–22.
米川明彦. 新語と流行語. 東京: 南雲堂, 1989. 244 頁.

References

- Dougill, J., 2008. Japan and English as an alien language. *English Today*, 24(1), pp. 18–22.
Flijer, A. Ja., 2014. *Izbrannyje raboty po teorii kul'tury*. Moscow: Litagent "Soglasije".
Ionekawa, A., 1989. *Shingo to riuukougo*. Tokyo: Nagumodou.
Katasonova, E. L., 2012. *Japoncy v real'nom i virtual'nom mirakh: ocherki sovremennoj japonskoj massovoj kul'tury*. Moscow: Vostochnaja literatura.
Kuznets, M. D. and Skrebnev, Ju. M., 1960. *Stilistika anglijskogo jazyka*. Leningrad: Gosudarstvennoje uchebno-pedagogicheskoe izdatel'stvo Ministerstva prosveshchenija RSFSR.
Masenko, L. T., 2011. *Surzhyk: mizh movoiu i yazykom*. Kyiv: Vydavnychiy dim "Kyievo-Mohylianska akademiia".

Надійшла до редколегії 12.08.22

T. Komarnytska, Ph. D. in Philology, assoc. prof.
e-mail: t.komarnytska@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

LEXICAL, GRAMMATICAL AND STYLISTIC NEGATIVE PHENOMENA IN THE LANGUAGE OF JAPANESE MASS CULTURE (USING THE LANGUAGE OF JAPANESE FASHION MAGAZINES AS AN EXAMPLE)

The paper is devoted to the analysis of lexical, grammatical and stylistic destructive phenomena typical for the language of mass culture, based on the material of the Japanese fashion magazine "Cosmopolitan Japan". In the field of the vocabulary of the language of fashion magazines, we observe a proliferation of unmotivated English borrowings, which mostly duplicate the meaning of genuine Japanese words, and therefore do not enrich the lexicon. A considerable number of such words are incomprehensible to Japanese readers, and therefore play not an informative, but an emotional role, decorating the text and making it "fashionable" and "stylish". The number of English borrowings in a fashion magazine may even exceed the number of Japanese words. In the field of morphology, a characteristic feature of the language of mass culture is the presence of hybrid units as the result of hybrid word formation and are mostly formed according to the "English borrowing + Japanese suffix" model. This method is the most common in creating verbs, adjectives, and adverbs. The created morphological hybrids do not correspond to either Japanese or English word formation norms, and therefore are a destructive phenomenon that negatively affects the language. In the field of syntax, we observe an overuse of syntactic expressive figures, in particular those based on missing speech components (ellipsis, nominative sentences). The predicate (or its verb part) usually undergoes reduction, which makes such sentences fragmentary, similar to spontaneous speech of a colloquial and everyday nature. Excessive use of ellipsis and nominative sentences interferes with the established syntactic norms of the Japanese language. The overuse of parcellation as a phenomenon that destroys the traditional syntactic structure of the Japanese sentence (which is characterized by a fixed order of words) seems to be equally destructive. A negative stylistic phenomenon is also the mixing of expressive styles and the indistinction of speech registers, which is also critical for the Japanese language, that is characterized by a category of politeness and a clear distinction between "high" and "low" styles. The above-mentioned phenomena are destructive, interfering with the recipient's "sense of language" and language norms, which can lead to a significant decline in language culture among young people being the main consumers of mass culture.

Keywords: mass culture, unmotivated English borrowings, hybrid language units, stylistic syntactic figures, mixing of styles, language consciousness degradation.